

Episode 2: Det tidlige tværfaglige samarbejde – set med forskerens øjne

Du lytter til en podcastserie fra Partnerskab om Børnene Først. Partnerskabet er sat i verden for at understøtte implementeringen af barnets lov, og har valgt at sætte fokus på samarbejdet mellem almen- og socialområdet. - For samarbejde er helt centralt, hvis vi skal lykkes med tidlig opsporing og tidligere hjælp til børn, unge og familier i udsatte positioner.

[bånd ankommer til VIVE, Århus]

Vi er taget til Aarhus

[bånd ankommer til VIVE]

mere præcist VIVE, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, hvor Anne Marie Villumsen inviterer indenfor.

[bånd ankommer til VIVE]

For mens vi i første episode fik et overblik over intentionerne i Barnets Lov ift. tidlig opsporing og fremskudt rådgivning.

Ja, så skal det i den her episode handle om

Hvordan man kan forudsige børns trivsel, efter f.eks. en skilsmisse?

og så skal det også handle om inddragelse af børn og familier, og om hvordan man lykkedes med "det-det" tværfaglige samarbejde mellem social og almenområdet. Alt sammen set gennem forskernes briller. Og forskeren er som sagt Anne Marie Villumsen, der sammen med hendes kolleger har forsket i og udarbejdet en model for... jeg er lige ved at sige det hele.... det er selvfølgelig at sætte det på spidsen, men.. glæd dig til at få en masse svar indenfor det her med at lykkedes med socialfagligt arbejde i skole og dagtilbud.

Vi startede interviewet med at spørge ind til.. hvad kan man sige.. det det i virkeligheden handler om.. nemlig børns udvikling og trivsel.

Anne Marie, VIVE

når vi kigger på det forskningsmæssigt, så er det en kæmpe udfordring, med børns trivsel, og børns udvikling i det hele taget.

God fornøjelse med interviewet.

Anne Marie, VIVE

når vi kigger på et barn, der ikke trives, er det så noget mere forbigående, som vi forventer, at det med lidt ekstra støtte i dagtilbud eller skole sagtens kan komme hen over? Eller er det noget, vi faktisk forventer bliver mere permanent, og hvor der skal måske nogle mere, både alvorlige, men også mere langsigtede indsatser til? Og det er altså ikke helt så enkelt, kan man sige, og afklare.

fordi det afhænger af den måde, man forstår børns trivsel på.

Så vores måder at forstå det på peger i høj grad ind i vores måder at handle på.

Men det er jo ikke sådan desværre, at børn bliver spyttet ud med en seddel rundt om storetåen, der står, at jeg er "så og så robust", og I kan forvente, at jeg reagerer her og her.

Fordi noget af det, vi også ved i forhold til børns udvikling, det er, at *timing* af en risikofaktor kan være kæmpe afgørende. Så det vil sige, at hvis mor og far bliver skilt, og de har et barn på 3, 7 og 10, så vil det at blive skilt kunne ramme de børn helt forskelligt. Fordi timingen af risikofaktoren i forhold til barnets udvikling og barnets liv i det hele taget er faktisk noget af det, der kan afgøre, om noget går skævt, eller om det går alligevel. Og det kan pædagogen eller læreren ikke vide. Det kan socialrådgiveren heller ikke. Det kan psykologen heller ikke. Altså vi kan ikke vide, hvem af de tre børn på 3, 7 og 10, der faktisk

kommer til at reagere mest. Også på den lange bane. Det ved vi ikke.

Interviewer

Er vi der ikke lavet forskning på det?

Anne Marie, VIVE

Det er fordi menneskelig udvikling er sådan. Så det handler simpelthen mere om, når vi kigger på, hvad det er, der gør, at børn klarer sig på trods af risiko. Så er noget af det, vi kan se, det er, at timingen af en risikofaktor er kæmpeafgørende for. Der er bare ikke lige nogen opskrift på. Der er ikke lavet sådan en opskrift, så skilsmisse, så kan du se, hvis det er tre, så sker der det her, hvis det er syv, så sker det. De der opskrifter har vi ikke, så det er noget, de professionelle hele tiden må sidde og vægte og vurdere.

nej, der er ikke nogen opskrift eller model, der kan forudsige, hvordan det går det enkelte barn efter f.eks. en skilsmisse.

Men selvom der ikke er model, så er der alligevel nogle.. hvad skal vi sige... elementer i ligningen, der er interessante at holde et vågent øje på.

Det første element er en belastning, en hændelse så at sige.

Okay, men skilsmisse er en belastning. Hvordan ser det ud til, at vores barn på tre reagerer? Hvordan ser det ud til, at vores barn på tre reagerer? Hvordan ser det ud til, at vores barn på syv og på ti?

Det kan både være store ting i barnets verden, som f.eks. at mor og far skal skilles, men det kan også være små usynlige ting.. som måske aldrig helt kommer frem i lyset.

Så er der et andet element i ligningen.. vi kunne kalde elementet "tidsforløbet"

Og nogle gange så kommer børns reaktioner et halvt år efter. Så de skal jo hele tiden på den måde i virkeligheden være ret årvågne, uden også at skabe en risikovej for et barn. Så det er sådan nogle balancegange hele tiden.

Det tredje element i ligningen er ressourcer, altså hvor mange ressourcer er der omkring barnet og familien.

Hvilke ressourcer har børnene tilgængeligt? Står der to bedsteforældre, som i den grad bare støtter børnene igennem den her skilsmisse, så falder vores bekymring typisk lidt, men er det en familie uden netværk overhovedet, og de kan se mor og far har ingen kraft, der har, jamen så stiger vores bekymring.

Det sidste element i ligningen er... den ubekendte faktor.. der er simpelthen det her element den ubekendte faktor, som vi ikke kan definere mere præcist.

Så tror jeg, det her er forbigående, eller tror jeg, det er permanent, og hvad sætter vi ind, og hvad tror vi årsagerne er til det, altså fordi det er jo ikke altid, man kender årsagerne.

Så hændelser, tidsforløb, ressourcer og så den ubekendte faktor.. det er ligningen, som er yderst svær at få til at gå op, og derfor ... netop derfor... kræver det en række forskellige faglige kompetencer til at lykkedes med at fange problemerne i tide.

Og de her forskellige faglige kompetencer var noget som vi snakkede med Anne Marie Villumsen om, for hvilke faktorer er afgørende for vellykkede tværfagligt samarbejde i fremskudt rådgivning.

Interviewer

Hvilke faktorer er afgørende for vellykket tværfagligt samarbejde i fremskudt rådgivning.

Anne Marie, VIVE

jeg tænker jo noget af det, som bliver 100% afgørende og det vil jeg jo påstå, det gør det helt lige fra der, hvor det er en meget spæde bekymring, og så helt over til der, hvor vi anbringer børn, det er samarbejde med børn og forældre altså så det er børn, det er samarbejde med børn og forældre. Altså det er børneinddragelse, og det er forældresamarbejde. Vi er nødt til at have børn og forældres perspektiver meget, meget tydeligt frem, når vi handler som professionelle. Og vi er nødt til at have dem til at samarbejde. Og man samarbejder altså typisk kun, hvis man har tillid til dem, man skal samarbejde med.

Hvis der er gennemsigtighed. Har brug for at vide, hvad der er, der sker, hvem det er, der vil noget med mig. Og det kan være enormt svært at lave for børn, det her med gennemsigtighed og forudsigelighed.

Hvad er det, der sker? Og at man selv har noget medbestemmelse også. Altså at man kan se mening i det, vi forsøger at gøre. Fordi der, hvor vi jo tit, kan man sige, ikke lykkes, det er, hvis man som professionel har en masse idéer om, hvad det er, der skal til, men barn og familie simpelthen ikke kan se mening i det. Så det er enormt svært for dem at samarbejde om den løsning. Så nogle gange, så kan man sige, så kan det faktisk være en god vej at gå, at selvom man professionelt måske godt kunne tænke, måske kunne det være fedt at give dem det derovre, så tror jeg også lige,

at det går med det, som de selv siger, fordi ja, det kunne være, det virkede, men så har vi deres motivation, og også altså, hvad kan man sige, deres respekt, og det handler jo i virkeligheden rigtig meget om, synes jeg, ind i det her felt også, og det skriver vi ikke lige noget om i rapporten, kan jeg sige, det skriver jeg noget om i nogle andre publikationer Men om at skabe egnethed hos børn og familier. Altså evnen til selv at øge indflydelse

Så jeg vil sige, at det også rigtig meget handler om egnethed, og det er det, jeg tænker samarbejde, børneinddragelse og forældresamarbejde i høj grad gør, det er også at give dem evnen til selv at handle.

Interviewer

Men det lyder jo sindssygt svært, fordi der er et problem. Og hvis der er noget, folk langt de fleste elsker, det er at løse problemet. Og så hvis du så lægger et beredskab oveni, som jo emmer af, at der skal løse. Vi skal løse problemet. Og løsningen er at sige, okay, vi går den her vej, hvor vi spiller jer gode. Altså det må være så svært i virkeligheden.

Anne Marie, VIVE

Ja, og så skal du forestille dig, en ting er, hvis der sidder en socialfaglig medarbejder, for eksempel uden myndighed, som vi taler om her også. som sidder ude og har nogle samtaler med børn og forældre, for eksempel. Det er

så én ting. Skal du forestille dig, så sidder du i et rum, hvor der også sidder en PPR-psykolog, måske sidder der også en socialrådgiver med myndighed, måske sidder der også en læsekonsulent, eller måske sidder der nogle andre fra PPR, og så sidder pædagogen der også, og måske sidder der også en lærer, hvis vi er i skolen og sådan noget. Det vil sige, at så bliver det et stort felt at få den proces til at lykkes, hvor vi på en eller anden måde har samme forståelse. Og der plejer jeg at sammenligne det lidt med et puslespil. Hvor man ligesom har en masse brikker, og det skal vi forsøge i virkeligheden sammen at have samlet til sådan et fællesbillede, som giver en retning for, hvor er det vi skal hen? Hvordan er det, vi forstår det her?

Og det er sindssygt svært på det her område, fordi noget af det man også skal være klar over, det er, at de brikker man samler, de er farvet af de øjne, der ser på det. Altså det er ikke, vi har ikke objektiv viden på det her felt. Det er rigtig meget farvet af, hvordan ser vi på det her barn. Og det betyder også, at de brækker, man har, de i virkeligheden godt kan ændre lidt form og farve. Så når man skal lægge det der puslespil, så er det faktisk ikke så lige til en proces.

Så du har fuldstændig ret i, at jo flere professionelle der er, jo mere kompliceret bliver processen også. Og jo oftere ser vi desværre også, at børn og forældres stemme mister kadencen.

... Altså det er der, jeg kan se nogle potentialer i det her med at have socialfaglige medarbejdere ude i dagtilbud og skoler, fordi noget af det, man kan sige, de har med i deres profession, det er samarbejdet med forældrene. Det er også børneinddragelse, eller bliver det i hvert fald rigtig meget mere her med barnets lov.

Så det at kunne hjælpe pædagoger og lærer os med at sige, at vi skal have børnenes perspektiver med helt fra start. Vi skal have forældrenes blikke med, vi skal have dem til at trække fra og være med til selv at finde de løsninger, der skal til. Der kan jeg godt se noget potentiale. Der kan de være med til at understøtte en proces, og så kan man se ligegyldigt, hvor vi så går hen, altså om man går i PPR eller psykiatrien eller familieafdelingen for at hente mere hjælp, hvis det ellers er det, der skal til.

Men så kunne jeg godt se, at de kunne bidrage med noget, der kunne de godt bidrage med noget, for der har de måske nogle lidt andre kompetencer.

Okay. Vi har været inde på vigtigheden af at opbygge tillid - og her snakker vi både om tillid mellem familier og faggrupper og om den tillid der skal være mellem de forskellige faggrupper.

Men vi er også kommet på besøg hos Anne Marie Villumsen for at få indblik i den forskning hun og hendes VIVE kollegaer har gjort på området.

Anne Marie, VIVE

Altså jeg synes jo, og ellers skal jeg lige sige, det er jo en rapport, jeg har lavet sammen med to af mine kollegaer. Så jeg synes lige, de skal også nævnes. Martin Strandby og Michelle Mikuta, som har lavet en rigtig stor del af arbejdet i den her.

Men altså, den her rapport, der blandt andet indeholder et forslag til en model for integrering af den socialfaglige medarbejdere i skole og dagtilbud .. ja, den her rapport var nær ved, ikke at blive til noget.

For noget af det første Anne Marie og hendes forsker kolleger gjorde, var at se i litteraturen, om der var andre erfaringer, de kunne bruge som empiri til deres forskning. Og hvad fandt de? næsten ikke noget...

Vi har haft prøvet at samle noget litteratur, og se om vi på en eller anden måde kunne få en idé om, hvad er det her med at have socialfaglige medarbejdere ude i dagtilbuddet, skoler, hvad er det for noget? Hvad gør det? Hvilke potentialer har det? Så vi har sådan forsøgt at samle det, men det er meget spinkelt. Og der findes ikke nogen oversigt, som vi i hvert fald lige har kunnet finde på, hvordan ser det ud i Danmark? Så en del af de erfaringer, vi også har hentet, er fra Norge og Sverige, som jo er de mest sammenlignede lande, vi har. Men der er ikke en overvældende mængde litteratur, lige når det handler om det med socialfaglige medarbejdere.

Det gik hurtigt op for Anne Marie Villumsen, at de var de første, der havde sat sig for at undersøge det her område.

Men bare fordi området ikke er undersøgt, er det ikke det samme som, at det ikke findes.

Anne Marie, VIVE

Fordi forskningen ikke ved det, så er det ikke det samme, som det ikke findes i udviklingen. Så der er jo kommuner, der arbejder med forskellige måder at prøve at have socialfaglige medarbejdere ude.

Så, derfor kontaktede de en række kommuner, der havde organiseret sig med en socialfaglig kompetence ude i almenområdet.

Anne Marie, VIVE

Det jeg har forsøgt at gøre i forhold til det med socialfaglige medarbejdere i Dagtilbud og Skole, det er, at vi har prøvet at samle det relativt spinkle, tror jeg godt vi kunne sige, grundlag der er. Vi har haft nogle case-kommuner ind

Så der er jo kommuner, der arbejder med forskellige måder at prøve at have socialfaglige medarbejdere ude. Men vi har ikke sådan en national afdækning af, så hvilke modeller er der for det? Hvordan kunne man gøre det? Hvad er de gode erfaringer? Hvad siger børn og forældre om det? Hvad siger de andre professionelle om det? Sådan en stor kortlægning har vi ikke. Og det betyder så, at vi har måttet stykke det lidt sammen på en anden vis, for at prøve at få et lille smule greb om det her felt.

ja igen, det er sparsomt med evidens i litteraturen, men det der møder Anne Marie ude i case-kommunerne er til gengæld overvældende positivt. Og dét bruger forskerne til at stykke en model sammen.

Anne Marie, VIVE

Så har vi prøvet at udvikle en model for socialfaglige medarbejdere i skole og dagtilbud. Og det vi har gjort, det er at sige, at der er fire kerneelementer inde i den her model, som handler om de socialfaglige medarbejders kompetencer, den handler om forældresamarbejde, det handler om børneinddragelse, og så handler det om kontinuerlige samarbejdsrelationer. Og det er de fire kerneelementer, der er i modellen, som vi ser, når vi kigger ned i det her felt. Det er noget af det, der nok skal til, hvis man gerne vil have det til

at virke med socialfaglige medarbejdere i dag til både skole og skole. Og så har vi samtidig kigget på, at der også er nogle forudsætninger, som ligesom skal understøtte modellen. Og det handler om selvfølgelig en strategisk ramme, hvor der også er noget ledelse og noget organisering omkring det.

Så bare lige for at opsummere:

De 4 kerneelementer er

- 1. socialfaglige medarbejderes kompetencer,**
- 2. forældresamarbejde,**
- 3. børneinddragelse,**
- 4. og kontinuerlige samarbejdsrelationer.**

og så skal de 4 elementer understøttes af nogle strategiske organisatoriske rammer og ledelsens opbakning.

Så har de også ret gennemgående peget på det her med, at at der også er et fælles børnesyn på tværs af de professionelle, som arbejder rundt om børnefamilier. Det er sådan de forudsætninger, vi kan se for. Og når det så er sagt, så skal vi sige, at det er en model, vi har udviklet. Den er ikke trykprøvet, den er ikke testet, den er ikke noget som helst. Så det er et bud på at prøve at samle, måske et første lidt spæde skridt til at prøve at samle, sådan her kunne det se ud, det er måske nok det her, der skal til.

ja, modellen er ikke trykprøvet - og derfor er det ekstra interessant at vi har lavet en aftale med henholdsvis Randers kommune, der arbejder uden myndighed og lavet en aftale med Gentofte Kommune, der har organiseret sig med myndighed... hvad de siger og hvilke erfaringer de har gjort?

Ja det kan du hører i de næste to episoder..

Men mens vi har Anne Marie Willumsen, så vil jeg samle en tråd op fra første episode, hvor vi så på Barnets Lov, herunder også inddragelse af barnets perspektiv. For hvad siger forskeren egentlig om det?

der kunne jeg godt se nogle potentialer i, at den socialfaglige medarbejder også er med til, for eksempel at bringe barnets perspektiv ind, i forhold til det, der måske sker derhjemme. Og jeg vil også gerne kunne se, altså pædagoger er jo faktisk rigtig, rigtig gode til børneinddragelse. Også de kender jo barnet i den hverdag, der for eksempel er i dagtilbud. Så det at få spurgt børnene til os, hvad er det? Hvordan er det at være her i børnehaven, og hvad kunne du ønske dig noget mere? Og rigtig typisk så peger børn selvfølgelig på børnefællesskaber og venner. Så hvis vi kan se et barn, der ikke trives socialt, hvad er det så, det her barn i virkeligheden har og ønsker? Og bringe det perspektiv med ind. Sige, det er det her, barnet ønsker i dagtilbuddet. Kunne den socialfaglige medarbejder sammen med forældrene være med til at bringe barnets perspektiv ind? Hvordan er det derhjemme? Jamen, så kunne vi godt se nogle potentialer i, at børnene får mere stemme, men også at forældrene, altså myndiggør også noget mere ind i det der samarbejde.

Interviewer

Altså hvordan, og det ved jeg overhovedet ikke, om I har berørt, men jeg synes, det kunne være meget interessant at sige, du snakker om tillid og gennemsigtighed er vigtigt, og i mit hoved kan jeg sagtens se det I forhold til forældrene, men hvad i forhold til børnene

Anne Marie, VIVE

Det er fuldstændig det samme

Interviewer

Men hvordan gør man det?

Anne Marie, VIVE

Ja, hvordan gør man det? Jamen virkelig gør man jo meget af det samme Det som er, hvad kan man sige Der hvor vi som voksne kan blive lidt mere udfordrende Når det handler om børn Det handler om, hvordan Får vi tilvejebragt barnets perspektiv Altså på hvilke måder kan jeg ligesom I dig som barn Nogle deltagelsesbetingelser, der gør, at du faktisk kan sige, hvordan din hverdag ser ud, eller hvordan dit

hverdagsliv ser ud, eller hvad dine perspektiver er på dit do-do-dat. Og der her i regi af Videntcentret for Børne inddragelse og Udsat Barns Liv, har vi lavet en vidensindsamling sammen med min kollega, Julie Nikolajsen, hvor vi har prøvet at samle metoder til at tilvejebringe børns perspektiver. Så der deler vi egentlig den rapport i to. Vi har prøvet at sige, at der er nogle tommelfingerregler,

så det vil sige, at der er nogle etiske overvejelser, som man altid skal have med sig, når man taler med børn. Og så har vi prøvet at finde, så har vi kortlagt cirka syv forskellige metoder til at tilvejebringe børns perspektiver. Og jeg oplever egentlig, at det er rigtig meget af de voksne, der skal på arbejde her. Det er rigtig meget af de voksne, som har brug for, kan man sige, at finde nye måder.

Fordi vi kan ikke bare sætte os ned over for hinanden, som du og jeg sidder nu, og så regne med, at hvis ikke du kender mig, så fortæller du mig bare, hvad det er, du synes er svært. Det findes ikke. Men vi kan godt bruge nogle forskellige både visuelle teknikker og også bruge aktiviteter. Altså det, at børn får lov at bruge deres krop. Det er tegne, klippe, klistre, det er video, det er film, det er alt muligt.

Altså der er faktisk mange måder, hvorpå vi kan give børn nogle deltagelsesmuligheder, som gør, at vi kan få adgang til deres perspektiv. Og så kommer hele udfordringen så med, hvad gør vi så med det, de siger? Det er en hel anden snak, men det er overhovedet at give dem nogle betingelser for, hvordan er det, jeg kan være med her? Hvordan er det, jeg kan sige noget om, hvad der er vigtigt for mig i mit hverdagsliv. Så vi kan tage det perspektiv og bringe det med ind, når de voksne sidder og prøver at kloge i, hvad er problemet, og hvor skal vi hen? Hvad er det, vi gerne vil løse? Og der kunne jeg godt tænke mig, at børnenes perspektiv er stået lidt skarpere,

Det er så spændende det her, men jeg kan også mærke jeg higer efter at snakke med dem, der har gået over broen fra socialområdet til almenområdet og arbejder som fremskudt rådgivning... og som Anne Marie siger, så er deres model ikke tryktestet ude i virkeligheden .. så jeg tænker.. hvad med at besøge en kommune der arbejder med myndighed og en kommune der arbejder uden myndighed..

så det.. ja, det..er det vi kommer til at gøre i de næste to episoder!

"Tak for nu. og husk at sms'e den her podcast til en kollega eller leder, der arbejder med børn og unge, så vi i fællesskab kan gøre en forskel.

Dagens episode er produceret og skrevet af Anders Guldberg, det er mig. Podcasten produceres af podcast bureauet hearHEAR og Udgives af Partnerskab om Børnene Først.

Du kan finde mere viden om partnerskabet og links til materialer i episodebeskrivelsen.

Endnu en gang - tak for at lytte med og lytte efter"